

แนวทางป้องกันและปราบปราม

การทุจริตฉ้อฉลให้ได้ผล¹

รศ.วิทยากร เชียงกุล*

บทคัดย่อ – บทความนี้เสนอแนวทางและมาตรการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฉ้อฉลที่เป็นรูปธรรม และมีโอกาสได้ผลจริง ศึกษาจากประสบการณ์และข้อเสนอแนะองค์กรระหว่างประเทศและประเทศที่เคยปราบปรามการทุจริตฉ้อฉลที่ได้ผล เช่น ฟินแลนด์ สิงคโปร์ ฮองกง ฯลฯ สรุปและวิเคราะห์ ปัญหาคอร์รัปชัน/ผลประโยชน์ทับซ้อนในประเทศไทย และเสนอแนะว่าเราจะนำประสบการณ์ของประเทศอื่นมาใช้ในประเทศไทยให้ได้ผลเพิ่มขึ้นได้อย่างไร

Abstract – Strategies and measures on curbing corruption problem in Thailand should be concrete and viable. This article try to conclude lessons from the experiences and suggestions from international organizations and successful countries such as Finland Singapore Hongkong to apply to Thai context.

ความสำคัญของปัญหา

1. ปัญหาการทุจริตฉ้อฉลในภาครัฐนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อการพัฒนาชีวิตและสังคมประชาชนทั้งประเทศอย่างร้ายแรงมากกว่าประเด็นเรื่องความไม่เป็นธรรมและการขาดจริยธรรม

2. การที่คนไทยจำนวนหนึ่งยังมีวิธีคิดว่า “ถึงรัฐบาลโกงบ้าง แต่ถ้าบริหารเก่งทำให้เศรษฐกิจดีก็พอรับได้” เป็นการสรุปที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะการที่เศรษฐกิจไทยในรอบ 40 ปี เติบโตเฉลี่ยราวปีละ 4-5% ไม่ได้แปลว่าทำให้คนรวยขึ้น 4-5% เท่ากัน หากแต่การกระจายรายได้ยังไม่เสมอภาคมากขึ้น การเติบโตของยอดใช้จ่ายรวม เช่น การใช้รถยนต์ส่วนตัวและใช้น้ำมันเพิ่มขึ้น การอุปโภคบริโภค สินค้าอุตสาหกรรม และความบันเทิงเพิ่มขึ้น

* คณบดี กิตติคุณ วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

¹ สรุปสาระสำคัญ (และเพิ่มเติมสถิติใหม่) จากรายงานวิจัยเชิงเอกสาร วิทยากร เชียงกุล แนวทางปราบปรามคอร์รัปชันอย่างได้ผล: เปรียบเทียบกับประเทศอื่น, สายธาร 2549.

เป็นประโยชน์กับคนส่วนน้อย ไม่ใช่คนส่วนใหญ่และเศรษฐกิจจากไม่คุ้มค่ากับต้นทุนทางสังคมของประเทศที่ต้องเสียหายไปอย่างมหาศาล และทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมต่างๆ ตามมา

การอ้างว่าการคอร์รัปชันจะทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตได้ จึงเป็นความเท็จ ประเทศเช่น สิงคโปร์ ฮองกง ฯลฯ ปราบคอร์รัปชันอย่างได้ผลจึงพัฒนาประเทศได้

คนไทยอีกส่วนหนึ่งยังมีวิธีคิดว่าคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่เกิดมาจากความโลภของมนุษย์หรือลักษณะทางวัฒนธรรมหรือศีลธรรมของนักการเมืองไทยที่คงจะไม่มีทางแก้ไขได้ เป็นวิธีคิดที่หลงทางอีกวิธีหนึ่ง ปัญหาคอร์รัปชันเป็นเรื่องผิดปกติที่เกิดจากปัญหาการจัดการทางสังคมที่ไม่ดี และปัญหานี้มีทางป้องกันและปราบปรามได้ เหมือนที่หลายประเทศเขาได้ทำกันมาแล้ว เมื่อประชาชนตระหนักและรู้วิธีที่จะแก้ไข

เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ประเทศไทยมีการคอร์รัปชันค่อนข้างมาก คะแนนภาพลักษณ์การคอร์รัปชันที่จัดโดยองค์กรโปร่งใสระหว่างประเทศ สำหรับปี 2559 ไทยได้คะแนนลดลงเหลือ 35 จากคะแนนเต็ม 100 และร่วงจากอันดับที่ 76 มาเป็นอันดับที่ 101 จาก 176 ประเทศ วัดจากประเทศที่โปร่งใสมากไปหาน้อย ซึ่งเป็นลำดับที่ตกต่ำลงมาตลอดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา² การจัดอันดับนี้สอดคล้องกับอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของไทย ซึ่งอยู่ในอันดับต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลายประเทศ³

การคอร์รัปชันของนักการเมือง/เจ้าหน้าที่รัฐก่อให้เกิดผลเสียหายต่อปัจจุบันและอนาคตของประเทศไทยอย่างน้อย 4 ข้อ คือ

1. ทำให้คนกลุ่มน้อยคดโกงทรัพยากรของส่วนรวมไปเป็นของตนเองอย่างผิดกฎหมาย/จริยธรรม การเมืองไม่ได้พัฒนาเป็นประชาธิปไตย แบบที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคอย่างแท้จริง

2. ทำให้เกิดการบิดเบือนการใช้ทรัพยากรของประเทศที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์สูงสุด เช่น มึงบเพื่อพัฒนาการศึกษาและสาธารณสุขน้อยลง การก่อสร้างถนนหรือถาวรวัตถุต่างๆ มีคุณภาพต่ำ ต้องซ่อมแซมบ่อย อายุใช้งานน้อยกว่าที่ควรเป็น ประชาชนได้บริการคุณภาพต่ำ ฯลฯ

3. ทำให้เกิดการผูกขาดโดยนักการเมืองและนักธุรกิจขนาดใหญ่ ไม่ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความอ่อนแอ ความด้อยพัฒนาถ้าหลังขององค์กรทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชน

² www.transparency.org/corruption/index

³ World Economic Form (www.welfourm.org) จัดให้ไทยอยู่อันดับ 32 จาก 137 ประเทศ ในปี ๒๕๕๙

4. ทำให้เยาวชนและประชาชนมีค่านิยมแบบยกย่องความร่ำรวย/ความสำเร็จโดยถือว่าการโกงเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ เช่น การโกงข้อสอบ การใช้สิทธิ เล่นพวก โกงเล็กโกงน้อยต่างๆ เป็นเรื่องปกติที่ใครๆ ก็ทำกัน ทำให้ประชาชนขาดจริยธรรม/ศีลธรรม คิดแต่ในเชิงแก่งแย่งแข่งขันเอาเปรียบกัน อย่างไม่เคารพกติกา ไม่มีวินัย ไม่มีจิตสำนึกที่จะทำงานร่วมกันเพื่อหุ้มนุ่กันกลายเป็นคนเห็นแก่ได้ที่อ่อนแอ ไร้ความภาคภูมิใจ ไร้ศักดิ์ศรี ทำให้การจะพัฒนาคน ชุมชนและประเทศชาติ เพื่อร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่นๆ เป็นไปได้ยาก

ประเทศ เช่น อาร์เจนตินา และฟิลิปปินส์ ในอดีตเคยพัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้ดีระดับหนึ่ง แต่ปัจจุบันประเทศทั้งสองกลับต้องตกต่ำลงอย่างมาก หลังจากที่มีปัญหาคอร์รัปชัน และปัญหาการดำเนินนโยบายเปิดเสรีให้บริษัททุนข้ามชาติเข้ามาลงทุนอย่างเอาเปรียบได้มากเกินไป ในทางตรงกันข้าม ประเทศที่แก้ปัญหาคอร์รัปชันได้ดี เช่น ฟินแลนด์ สิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง พัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้ดีกว่าประเทศอื่นที่ปัญหาคอร์รัปชันมากกว่า **การป้องกันและปราบคอร์รัปชันอย่างได้ผล จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ**

ปัญหาคอร์รัปชัน ทำให้ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศขนาดกลางค่อนข้างใหญ่มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 20 ของโลก (ใหญ่กว่าอังกฤษ) กลับมีฐานะเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีลำดับดัชนีการพัฒนามนุษย์อยู่ที่ลำดับที่ 87 ในปี 2559⁴

นอกจากระบบเศรษฐกิจการเมืองของไทยยังเป็นระบบที่ไม่เป็นธรรม และไม่เป็นประชาธิปไตยแล้ว คุณภาพการศึกษาการรับรู้ข่าวสารของคนไทยก็ยิ่งอ่อนแอมาก ที่คนไทยยังแก้ปัญหาคอร์รัปชันและพัฒนาสู่ประเทศอื่นไม่ได้ เพราะประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังมีกรอบวิธีคิดถึงปัญหาคอร์รัปชัน ว่าเป็นเรื่องของปัจเจกชนที่โลกเห็นแก่ตัว และนักการเมืองฝ่ายค้าน สื่อมวลชน นักวิชาการ องค์กรประชาชน นิยมการเปิดโปงโจมตี และเน้นการเอาผิดนักการเมืองและเจ้าหน้าที่คอร์รัปชันเป็นรายบุคคล แต่ไม่ได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้างอย่างเป็นระบบเท่าที่ควร

นักการเมืองหลายคนตอนเป็นฝ่ายค้านก็ทำหน้าที่วิจารณ์ตรวจสอบรัฐบาลได้ดี แต่พอมาเป็นรัฐบาลก็หาผลประโยชน์เข้าตัวเหมือนนักการเมืองคนอื่นๆ จะต่างกันตรงที่ใครโกงมาก โกงน้อย โกงแบบไหนอย่างไร แต่มีนักการเมือง (และข้าราชการระดับสูง) น้อยคนมากที่มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมสูงแบบไม่โกงเลย และยิ่งน้อยไปอีกที่จะคิดถึงการจะแก้ไขปัญหานี้ทั้งระบบสังคม ไม่ใช่แค่การจับผิดฝ่ายตรงกันข้าม หรือไม่ใช่พวกตน

⁴ www.undp.org Thailand Human Development Index

เราจะเข้าใจและแก้ปัญหาคอร์รัปชันได้ถูกทาง ก็ต่อเมื่อเรารู้จักวิเคราะห์ว่า คอร์รัปชันไม่ใช่เรื่องที่เกิดจากธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความโลภเห็นแก่ตัวเท่านั้น แต่ยังมีสาเหตุสำคัญจากปัญหาการจัดการทางสังคมของแต่ละสังคมที่เอื้อให้ชนชั้นนำกลุ่มน้อยมีอำนาจมาก และโกงหรือเห็นแก่ตัวระยะสั้นมากเกินไป โดยไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลจากกลุ่มอื่นๆ ที่เหมาะสม ไม่มีการพัฒนาพลเมืองให้มีความฉลาดแบบเห็นการณ์ไกล เพื่อส่วนรวม

หากประเทศฟินแลนด์ สิงคโปร์ ฮองกง และประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมอีกจำนวนมาก ป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันได้ผล โดยฮองกงใช้เวลาแค่ 30 ปีหลังนี้เอง ประเทศไทยก็น่าจะแก้หรือลดปัญหานี้ได้ ถ้าเราหัดคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบองค์รวม ตั้งใจศึกษาบทเรียนจากเขา และรู้จักประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสังคมไทย

แนวทางการแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรต่างๆ

1. อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านคอร์รัปชันของสหประชาชาติ (UN Convention Against Corruption)

ควรจะเริ่มจากการหาทางป้องกันการคอร์รัปชันทั้งในภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะทำได้ด้วยการตั้งองค์กรเพื่อป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน การทำให้การใช้จ่ายงบประมาณของพรรคการเมือง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นไปอย่างโปร่งใส การบริหารราชการต้องคัดเลือกและตอบแทนคนตามความสามารถ เฉพาะคนมากกว่าระบบพวกพ้องเส้นสาย และต้องพัฒนาการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพและความโปร่งใส ข้าราชการต้องปฏิบัติตามกฎหมายความประพฤติ (Codes of conduct) และวินัยอย่างเคร่งครัด รวมทั้งต้องรายงานทรัพย์สินและรายได้ส่วนตัว ทำการคลังสาธารณะโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประมูลก่อสร้างชื่อของทางราชการ และกระบวนการยุติธรรม ให้โปร่งใส และมีความรับผิดชอบที่อธิบายได้ (Accountability)

การป้องกันการคอร์รัปชันยังต้องการความช่วยเหลือจากพลเมืองทั้งประเทศ ดังนั้นประเทศสมาชิกจึงควรส่งเสริมกิจกรรมขององค์กรไม่ใช่รัฐบาล (Non Governmental) องค์กรที่มีฐานชุมชนรวมทั้งส่วนต่างๆ ของสังคม เช่น สื่อมวลชน นักวิชาการ เพื่อยกระดับความตื่นตัวของประชาชน ว่าการคอร์รัปชันเป็นผลเสียหายร้ายแรง และพลเมืองจะสามารถช่วยกันป้องกันได้อย่างไรบ้าง

ประเทศควรปรับปรุงกฎหมาย เพื่อเอาผิดกับคอร์รัปชันรูปแบบต่างๆ ให้ครอบคลุมมากขึ้น คือ นอกจากจะถือว่าการรับสินบนและการยกยอบสาธารณะเป็นอาชญากรรมแล้ว ต้องถือว่าการฉ้อโกงที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวด้วยวิธีต่างๆ เช่น การใช้อิทธิพลเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การปกปิดและพอกกระบวนการคอร์รัปชัน (เช่นการฟอกเงิน)

การขัดขวางกระบวนการยุติธรรม การใช้อำนาจในทางที่ผิด การคอร์รัปชันในภาคธุรกิจเอกชน ฯลฯ ล้วนเป็นอาชญากรรมที่ต้องมีการสอบสวนและพิจารณาลงโทษ

ที่ประชุมยังกำหนดให้มีการร่วมมือระหว่างประเทศในด้านให้ความช่วยเหลือกัน ด้านข้อมูลที่จะใช้ในศาล การส่งคืนผู้หลบหนีคดีคอร์รัปชัน การยึดทรัพย์และส่งคืนทรัพย์สินของผู้ทำผิดกลับประเทศต้นสังกัด⁵

2. ข้อเสนอแนะของธนาคารโลก

การบริหารประเทศอย่างโปร่งใส (Transparent) และมีธรรมาภิบาล หรือการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) มีส่วนช่วยลดการคอร์รัปชัน และช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาได้ดีกว่า และเจริญเติบโตได้รวดเร็วกว่าประเทศที่ยังคงมีปัญหาการคอร์รัปชันในอัตราสูง ประเทศที่ต้องการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน ควรทำในสิ่งต่อไปนี้คือ

1. เปิดเผยทรัพย์สินและรายได้ของผู้สมัครเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ ต่อสาธารณะ ไม่ว่าจะป็นนักการเมือง ข้าราชการ ทหารและตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา รวมทั้งคู่ครองและลูกด้วย

2. เปิดเผยจำนวนเงินบริจาคพรรคการเมือง โดยปัจเจกชนและบริษัท รวมทั้งยอดค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งแต่ละครั้งต่อสาธารณะ

3. เผยแพร่ การออกเสียงลงมติ การร่างกฎหมาย และการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้งต่อสาธารณะ

4. ออกและดูแลบังคับใช้ให้กฎหมายป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนมีผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ แยกธุรกิจ การเมือง การออกกฎหมาย และการบริการของรัฐออกจากกัน อย่างชัดเจน และออกกฎหมายเพื่อควบคุมการวิ่งเต้น (lobbying) เจ้าหน้าที่รัฐ

5. เปิดเผยรายชื่อต้องห้ามบริษัทที่เคยมีประวัติติดสินบนในการยื่นประมูลรับเหมา จากทางราชการ และเปิดเผยค่าสัมปทานที่บริษัทข้ามชาติเข้ามาทำธุรกิจด้านขุดเจาะน้ำมัน และแก๊ส ทำเหมืองแร่ และสกัดทรัพยากรสาธารณะต่างๆ ให้ประชาชนทราบ

6. ออกและทำให้กฎหมายเสรีภาพในเรื่องข้อมูลข่าวสาร มีผลบังคับใช้จริง และสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐบาลทุกอย่างได้อย่างสะดวกง่ายดาย

7. ให้สื่อมวลชนรวมทั้งการเผยแพร่ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตมีเสรีภาพไม่ถูกควบคุมเซ็นเซอร์โดยรัฐ

⁵ www.undc.org/unodc/en/crime_convention_Corruption.html.

8. ด้านการคลังและงบประมาณของทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ต้องทำอย่างเปิดเผยและโปร่งใส และมีการจัดประชุมสาธารณะให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น

9. เปิดเผยโครงสร้างและสัดส่วนการถือหุ้น และฐานะทางการเงินของธนาคารพาณิชย์

10. การเปิดประมูลรับเหมาของทางราชการ ต้องเปิดเผย โปร่งใส ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เช่น เข้าไปดูทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้

11. สํารวจประเมินผลหรือสํารวจทัศนคติของประชาชนต่อผลการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ ระดับการบริหารจัดการที่ดี และปัญหาคอร์รัปชัน

12. ส่งเสริมโครงการเพิ่มความโปร่งใสในระบบบริหารจัดการในระดับเมือง จังหวัด ต่างๆ รวมทั้งการเปิดเผยรายละเอียดเรื่องงบประมาณโครงการต่างๆ และการจัดประชุมสาธารณะให้ประชาชนมีส่วนร่วม⁶

3. ข้อเสนอแนะของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB)

การป้องกันคอร์รัปชันในภาครัฐ อาจจะทำได้ด้วยมาตรการที่มุ่งกำจัดจุดอ่อนของระบบ และเสริมสร้างความเข้มแข็งและคุณธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น วิธีการคัดเลือกและการพัฒนาเจ้าหน้าที่รัฐต้องประกาศให้ทราบทั่วกัน ดำเนินการอย่างโปร่งใส และคัดเลือกคนตามความสามารถ การปรับเงินเดือนเจ้าหน้าที่รัฐให้สูงขึ้น เป็นวิธีเพิ่มแรงจูงใจให้คนเก่งเข้ามาสมัคร และอยู่ในอาชีพนี้ได้อย่างพอเพียงโดยไม่ต้องคอร์รัปชัน ออกกฎหมายความประพฤติ (Code of conduct) ของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างชัดเจน การเลื่อนตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูง ต้องมีวิธีประเมินผล และตรวจสอบอย่างเป็นกลาง และมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการเล่นพรรคเล่นพวก มีการตรวจสอบลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำผิดอย่างไม่เลือกหน้า ออกกฎหมายให้ธนาคารพาณิชย์ ต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะและรายได้ของเจ้าหน้าที่รัฐที่ถูกตั้งข้อสงสัย เพื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันต่อไป

4. ข้อเสนอของ Center for international private enterprise

4.1 มุ่งแก้ไขปัญหาระดับปัญหาระดับโครงสร้างสถาบันเศรษฐกิจการเมืองสังคม มากกว่าการปราบปรามลงโทษรายบุคคล

การแก้ไขที่ตัวระบบโครงสร้างที่เป็นช่องทางให้เกิดมีการทุจริตคอร์รัปชันได้แต่แรก การทุจริตคอร์รัปชันเป็นอาการภายนอกของปัญหามากกว่าจะเป็นตัวปัญหา ดังนั้นเราจึงต้องคิดหาทางแก้ไขที่รากเหง้าของปัญหา มากกว่าแค่แก้ไขอาการ

⁶ Daniel Kaufman. Finance and Development, September 2005, V.42 No.3.

ปัญหาที่แท้จริงคือ การมีระบบการเลือกตั้งประเภทที่ทำให้ให้นักการเมืองต้องใช้เงินรณรงค์หาเสียงจำนวนมาก การมีระบบกฎหมายที่ไม่ชัดเจน ซับซ้อน เปลี่ยนแปลงบ่อย ประชาชนเข้าใจหรือเข้าถึงได้ยาก การมีกลไกการบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอ การมีหน่วยงานรัฐบาลที่ขาดประสิทธิภาพ การขาดระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ การที่เอกชนไม่อาจจะลงทุนและประกอบการแข่งขันกันได้อย่างเป็นธรรม ต้องพึ่งอำนาจเจ้าหน้าที่รัฐ การที่เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจในการอนุมัติและลงโทษมากเกินไป การที่ประชาชนไม่มีสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และอภิปรายเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน การที่เจ้าหน้าที่รัฐได้เงินเดือนต่ำ ฯลฯ

การทุจริตคอร์รัปชันไม่ใช่แค่ปัญหาคนเลว คนมีกิเลส แต่เป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างของสถาบันทางเศรษฐกิจการเมืองสังคม (Institutional Problem) ที่เป็นช่องทางส่งเสริมการทุจริตคอร์รัปชันให้เติบโตได้นั้น ดังนั้น ทางแก้ไขจึงอยู่ที่ต้องมีการปฏิรูปในเชิงสถาบัน เพื่อปิดกั้นไม่ให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันมีช่องทางที่จะดำรงอยู่ได้⁷

4.2 ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ

ควรรณรงค์ให้เจ้าของและผู้บริหารบริษัทธุรกิจเอกชนสำนึกถึงผลประโยชน์ระยะยาวมากกว่าผลประโยชน์เฉพาะหน้าระยะสั้น ถ้าต้องการให้ธุรกิจของพวกเขาเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ มีขีดความสามารถ จะแข่งขันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้มากขึ้น พวกเขาควรร่วมมือกันพัฒนาสมาคมธุรกิจและหอการค้า ให้มีมาตรฐานทางวิชาชีพที่เข้มแข็ง เพื่อควบคุมกันเอง และใช้เป็นอำนาจต่อรองกับฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ ให้ต้องลดการทุจริตคอร์รัปชันลง นอกจากนี้แล้วพวกเขาควรร่วมมือกับองค์กรภาคประชาชน ในการรณรงค์ป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันของทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน เพราะจะเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของคนทั้งประเทศในระยะยาว⁸

4.3 การป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันด้านผู้ให้สินบน

เรื่องการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องของทั้งการให้และการรับสินบน นั่นก็คือบริษัทธุรกิจเอกชนเป็นผู้วิ่งเต้นเสนอให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้ตนเองได้สัมปทาน ได้สัญญาและสิทธิเหนือธุรกิจเอกชนอื่นๆ ด้วย ดังนั้นทางป้องกันและแก้ไขจึงจะต้องทำทางด้านผู้ให้สินบนหรือด้านธุรกิจเอกชนไปพร้อมๆ กัน

⁷ Asian Development Bank, Anti – Corruption Policies in Asia and the Pacific, 2004.

⁸ Center for International Private Enterprise. “Combating Corruption: Private Sector Perspective and Solution” Economic Reform Issue Paper, No.0409 September 22, 2004.

ในบางประเทศ จะใช้วิธีการลงโทษหรือเอาผิดผู้ให้สินบน นอกจากเป็นหน้าที่ขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ควบคุมและเอาผิดธุรกิจเอกชนที่ให้สินบนแล้ว สมาคมวิชาชีพ หอการค้าของภาคธุรกิจเอกชนที่เข้มแข็งควรมีบทบาทในด้านวางกฎเกณฑ์มาตรฐาน และควบคุมผู้แหกกฎด้วยการขับออกจากสมาคม การตัดสิทธิ การคว่ำบาตร การปรับ ฯลฯ สื่อมวลชนและองค์กรภาคประชาชนก็ควรจับตามอง และคว่ำบาตรทางสังคม บริษัทที่ให้สินบน เช่น ให้ข้อมูลข่าวสาร และรณรงค์ไม่ซื้อสินค้าและบริการจากบริษัทธุรกิจเอกชนที่เป็นผู้ให้สินบน เป้าหมายคือทำอย่างไรจึงจะลดโอกาสที่ฝ่ายบริษัทธุรกิจเอกชนจะเป็นผู้วิ่งเต้น ตัดสินบนให้เหลือน้อยลง⁹

5. ข้อเสนอแนะของศูนย์วิจัยเรื่องการบริหารจัดการที่ดี มหาวิทยาลัยมาร์แลนด์

ปัจจัยที่ทำให้องค์กรอิสระป้องกันและปราบปรามต่อต้านคอร์รัปชันประสบความสำเร็จ

1) มียุทธศาสตร์ต่อต้านคอร์รัปชันที่ครอบคลุมอย่างสมบูรณ์ มีการวางแผนที่รอบคอบ และมีมาตรการในการประเมินผลการดำเนินงาน มีการวางเป้าหมายที่สมจริง และมีการสนับสนุนทางการเมืองที่เข้มแข็ง (ทั้งจากรัฐบาลและประชาชน) ดังจะเห็นได้จากองค์กรในประเทศสิงคโปร์ ฮองกง มาเลเซีย รัฐนิวเซาท์เวลล์ ในขณะที่องค์กรในประเทศฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ ไทย ขาดทั้งการสนับสนุนทางการเมืองและไม่มียุทธศาสตร์ที่เป็นเอกภาพ

2) องค์กรต่อต้านการคอร์รัปชันในแต่ละประเทศต้องมีจุดเน้น (Focus) ที่ชัดเจนและเหมาะสมเพื่อจะได้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น องค์กรในอาร์เจนตินา และรัฐนิวเซาท์เวลล์ ออสเตรเลีย เน้นการสืบสวน กรณีที่มีความหมายทางยุทธศาสตร์หรือมีผลกระทบสูง ฮองกงช่วงแรกๆ เน้นสืบสวนกรณีย้อนหลัง แต่ก็มีจุดเน้นแบบครอบคลุม ซึ่งรวมทั้งการให้การศึกษาเยาวชน และมีงบประมาณดำเนินการค่อนข้างมาก องค์กรของฮองกงดูแลทุกเรื่องที่ประชาชนร้องเรียนมาอย่างครอบคลุม เพื่อให้ประชาชนไว้วางใจเข้ามามีส่วนร่วม ประเทศอื่นที่มีงบประมาณน้อยกว่าหรือข้อจำกัดด้านอื่น อาจต้องใช้วิธีเลือกจุดเน้นที่สามารถจะทำงานบางอย่างให้ได้ผล เพราะถ้าตั้งเป้าหมายไว้ครอบคลุมกว้างมาก แต่ไม่สามารถทำให้งานก้าวหน้าได้ องค์กรก็จะไม่ได้รับความน่าเชื่อถือจากประชาชน

3) เป็นองค์กรขนาดพอสมควร ที่มีบุคลากรแบบมืออาชีพ เป็นกลาง ทำงานตรงไปตรงมา โดยไม่เข้าข้างกลุ่มการเมืองใด การดำเนินงานการตัดสินใจ การใช้จ่ายงบประมาณมีเหตุผลที่อธิบายได้ (Accountability) สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานอื่นในสังคม

⁹ เล่มเดียวกัน

4) มีความเป็นอิสระ (ในเชิงเปรียบเทียบ) จากการแทรกแซงทางการเมือง รวมทั้งการใช้จำบบประมาณที่เป็นตัวของตัวเอง แต่มีความรับผิดชอบที่สามารถอธิบายต่อหน่วยงานตรวจสอบภายนอก เช่น รัฐสภาได้ การมีบุคลากรระดับสูงที่เป็นมืออาชีพ เป็นกลาง ไม่เข้าข้างใคร การได้รับการสนับสนุนจากสื่อมวลชนและสาธารณชนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ นักการเมืองหรือระบบราชการไม่กล้าเข้าไปแทรกแซงมากนัก

5) องค์กรที่ประสบความสำเร็จ มีอำนาจและขีดความสามารถเพียงพอ มีการวิจัยและรวบรวมข้อมูลที่เข้มแข็ง สามารถเข้าถึงตัวเอกสารและพยานได้ ส่งอายุัดทรัพย์สินและหนังสือเดินทางผู้ต้องสงสัยหรือถูกกล่าวหาว่าโกงได้ สามารถปกป้องพยาน/ผู้ให้ข้อมูลได้ ตรวจสอบทรัพย์สินและรายได้ของนักการเมือง/ข้าราชการได้ เสนอให้มีการปฏิรูปด้านบริหารและกฎหมายได้ และมีอำนาจตรวจสอบได้ถึงระดับประมุขของรัฐ

6) การมีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ ความซื่อตรง และแรงจูงใจในการทำงานสูง จำนวนเพียงพอ ให้เงินเดือนและสวัสดิการสูง มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่ดี มีการตรวจสอบประเมินผลอยู่เสมอ โยกย้ายหรือเลิกจ้างได้ง่าย ถ้าหากมีปัญหา องค์กรในฮ่องกง สิงคโปร์ รัฐนิวเซาท์เวลของออสเตรเลีย มาเลเซีย และประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ มีความพร้อมในด้านนี้ ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ รวมทั้งไทย ยังคงมีปัญหาที่ติดอยู่ในระบบราชการหรือรัฐไม่มีความตั้งใจจะแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันอย่างจริงจัง จึงไม่สามารถคัดเลือกคนเก่ง คนดี และให้เงินเดือนสูงได้

7) การมีแหล่งทรัพยากรอื่นสนับสนุน เช่น มิงบประมาณ ทรัพย์สิน และเครื่องมือ เครื่องมือที่เพียงพอ การสามารถใช้ข้อมูลระดับสูงร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น ธนาคารกลาง กระทรวงการคลัง ตำรวจ และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น องค์กรต่อต้านคอร์รัปชันในฮ่องกงได้รับงบประมาณค่อนข้างสูง สิงคโปร์เป็นองค์กรเล็กที่มีคนทำงานน้อย แต่ใช้กำลังเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถและแรงจูงใจสูง และใช้เทคโนโลยีเข้าช่วย รวมทั้งได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นเป็นอย่างดี

8) การมีสถาบันอื่นช่วยสนับสนุน โดยเฉพาะด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม ศาลที่ยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ สังคมที่ประชาชนมีวินัย เชื่อฟังกฎหมาย มีสื่อมวลชนและองค์กรประชาชนที่มีสิทธิเสรีภาพและเอาการเอางาน มีสถาบันตรวจสอบบัญชี และธนาคารกลางที่มีประสิทธิภาพ สหรัฐอเมริกา การมีสื่อมวลชนและองค์กรภาคประชาชนที่เข้มแข็ง เป็นปัจจัยช่วยให้องค์กรต่อต้านคอร์รัปชันทำงานได้เข้มแข็งขึ้น

แนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ผลประโยชน์ทับซ้อนสำหรับไทย

1) ปฏิรูปทางการเมือง ให้เป็นประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมได้มากกว่าแค่การใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น ตั้งพรรคการเมืองและองค์กรภาคประชาชนโดยได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลและมีสิทธิในการใช้สื่อมวลชน ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติอย่างเท่าเทียมกัน ประชาชนมีสิทธิและอำนาจในการจัดตั้งองค์กรอิสระที่เป็นกลาง มีขีดความสามารถที่จะตรวจสอบนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐโดยรักษาประโยชน์ของประชาชนได้ ประชาชนเข้าชื่อเพื่อเสนอถอดถอนนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีได้ ถ้าหากมีพฤติกรรมที่คอร์รัปชันหรือหาผลประโยชน์ทับซ้อนและขัดขวางกระบวนการตรวจสอบการคอร์รัปชัน

2) ขณะเดียวกันจะต้องปฏิรูปทางเศรษฐกิจ เช่น การปฏิรูปการคลังและงบประมาณ เก็บภาษีมรดก ภาษีทรัพย์สิน ภาษีรายได้ในอัตราก้าวหน้า ปฏิรูปวิสาหกิจและระบบการให้สัมปทานคลื่นความถี่ และสาธารณสมบัติต่างๆ เพื่อหาผลตอบแทนเข้ารัฐสูงขึ้น รัฐบาลจะได้มีงบประมาณมากขึ้น สำหรับไปเน้นการพัฒนาคนเพื่อสุขภาพส่วนใหญ่ในด้านสาธารณสุข การศึกษา การพัฒนาชนบทและชุมชนแออัดการประกันสังคมและสวัสดิการสังคม การฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม การพัฒนาสหกรณ์ สหภาพแรงงาน สมาคมวิชาชีพ ฯลฯ ส่วนโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ควรเลือกเฉพาะโครงการที่จำเป็น และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่ เช่น การขนส่งสาธารณะ การพัฒนาแหล่งน้ำและปฏิรูประบบชลประทาน การพัฒนาพลังงานทางเลือก

3) ปฏิรูปการศึกษา สื่อมวลชน ให้ประชาชนหัดคิดวิเคราะห์เป็น เข้าใจสิทธิหน้าที่พลเมือง และระบบเศรษฐกิจการเมืองสังคม วัฒนธรรมของประเทศไทยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจการเมืองของโลกอย่างวิเคราะห์วิจารณ์มากขึ้น รณรงค์ให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจว่า ทุกคนเป็นพลเมืองผู้เป็นเจ้าของประเทศหรือเจ้าของสาธารณสมบัติ เช่น ป่าไม้ ที่ดินส่วนของรัฐ แม่น้ำลำคลอง ชายฝั่ง ทะเล แร่ธาตุ น้ำมัน แก๊สธรรมชาติ คลื่นความถี่วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ เชื้อเพลิง รัฐวิสาหกิจต่างๆ ฯลฯ รวมทั้งทุกคนเป็นผู้เสียภาษีให้รัฐบาลนำไปใช้พัฒนาประเทศไม่ว่าจะทางตรง เช่น ภาษีรายได้ หรือภาษีทางอ้อม (เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีการค้า ในฐานะผู้ซื้อสินค้าและบริการ ประชาชนไม่ใช่เป็นแค่ราษฎรหรือเป็นคนยากจน ผู้จะต้องคาดหวังการช่วยเหลือ และรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณพวคนักการเมืองที่ขึ้นมาใช้อำนาจเป็นผู้บริหารประเทศ)

4) ปฏิรูปองค์กรด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบให้เป็นองค์กรอิสระที่คัดเลือกคนเก่งมาทำงานโดยได้เงินเดือนสูง มีงบประมาณเครื่องมือพร้อม ส่วนองค์กรอื่นๆ ในภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งตำรวจ การคลัง กระบวนการยุติธรรม ฯลฯ ก็ต้องมีการปฏิรูปครั้งใหญ่ด้วยเช่นกัน

5) ตราพระราชบัญญัติตั้งองค์กรอิสระเพิ่มขึ้น เช่น องค์กรอิสระข้อมูลข่าวสาร องค์กรอิสระคุ้มครองผู้บริโภค องค์กรอิสระสหภาพแวดล้อมแห่งชาติ องค์กรอิสระเพื่อความโปร่งใส และปฏิรูปกระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการองค์กร ควรให้ได้คนที่เป็กลาง เป็นอิสระจาก พรรคการเมืองจริงๆ และควรเปิดกว้างรับผู้สมัครนอกเหนือจากข้าราชการจากภาคธุรกิจ องค์กรประชาชน นักวิชาการ สื่อมวลชน ฯลฯ ข้าราชการตำแหน่งสูงที่เกษียณแล้วให้มีโอกาส เข้ามาเป็นคณะกรรมการเหล่านี้

6) รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณสนับสนุนองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้น องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน ให้ทำงานคู่ขนานและร่วมกับองค์กรอิสระ เพราะการ ได้รับการสนับสนุน และการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งาน ขององค์กรอิสระประสบความสำเร็จเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็ช่วยให้ภาคประชาชนเข้มแข็ง พัฒนาระบบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมให้ก้าวหน้าไปมากยิ่งขึ้น

7) เร่งปฏิรูปกฎหมาย ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทุกระดับ ปฏิรูประบบราชการ ปฏิรูประบบการศึกษา ปฏิรูปการสื่อมวลชนเพื่อให้กลไกการทำงานของกฎหมาย การศึกษา ระบบข้อมูลข่าวสารทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส เน้นความถูกต้องชอบธรรม เป็นประโยชน์ ต่อประชาชนส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะเรื่องการปฏิรูปการศึกษา ประเด็นสำคัญคือ ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติของครู และหาครูแบบใหม่เพื่อเปลี่ยนจากการสอนแบบท่องจำ เป็นการสอนให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และจิตสำนึก เป็นของตัวเองให้ได้

8) ประชาชน นักวิชาการ ผู้ทำงาน สื่อสารมวลชนต้องร่วมกันศึกษาทำความเข้าใจ และเผยแพร่ความรู้ระบบเศรษฐกิจ ธุรกิจสมัยใหม่ที่มีความซับซ้อน เช่น เรื่องการสื่อสาร โทรคมนาคม ตลาดหลักทรัพย์ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การตกลงการค้าเสรี ฯลฯ ให้ประชาชน เข้าใจและรู้เท่าทันนักการเมืองให้มากที่สุด ประชาชนจะได้ไม่ถูกหลอกให้เป็นเพียงผู้ลงคะแนน ให้นักการเมืองอย่างเดียว หลังจากนั้นนักการเมืองจะเอาทรัพยากรของประเทศไปใช้อย่างไรบ้าง ประชาชนไม่รับรู้ หรือไม่มีบทบาทอะไรเลย

9) สนับสนุนให้มีการรวมตัวของภาคธุรกิจ ภาคประชาชนทุกฝ่าย เป็นองค์กรผู้บริโภค และองค์กรเพื่อความโปร่งใสที่เข้มแข็ง ติดตามตรวจสอบการทำงานของทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดกระบวนการบริหารที่ดีหรือธรรมาภิบาล/บริษัทภิบาล (Good Government) ที่ดี คือ มีประสิทธิภาพโปร่งใสและเป็นธรรม เพราะการจัดตั้งองค์กรประเภทนี้ และการพัฒนาระบบบริหาร ที่ดีเป็นหนทางที่ป้องกันและลดการทุจริตคอร์รัปชันอย่างได้ผลทางหนึ่ง

10) การกำหนดให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง/แต่งตั้งที่มีตำแหน่งหน้าที่สาธารณะต้องขายหุ้น ในบริษัทออกไปและลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทก่อนที่จะเข้ารับตำแหน่งทางการเมือง หรือ

โอนหุ้นของเขาให้ทรัสต์พิเศษเป็นผู้จัดการลงทุนให้ รวมทั้งมีการห้ามผู้มีตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องที่จะเอื้อประโยชน์ให้บริษัทที่ตนถือหุ้นอยู่ด้วย

ประเทศไทยมีกฎหมายฉบับนี้เหมือนกัน แต่ไม่ได้ห้ามเรื่องครอบครัว และไม่มีระบบตรวจสอบและพิจารณาลงโทษเรื่องการที่ผู้มีตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องเอื้อประโยชน์ให้บริษัทของคนหรือครอบครัวอย่างจริงจัง

11) การรายงานและเปิดเผย (Disclosure) สถานะการเป็นเจ้าของทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองข้าราชการระดับสูงและคู่สมรส ตอนเริ่มเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง หรือต้องรายงานทุกปี เพื่อแสดงความโปร่งใสให้สาธารณชนรับทราบว่า เขาไม่ได้ปกปิดซ่อนเร้นทรัพย์สินและไม่ได้ใช้ตำแหน่งทางการเมืองหรือมีการเป็นเจ้าของที่รัฐหาประโยชน์จนมีทรัพย์สินสูงขึ้นกว่าอัตราการลงทุนโดยปกติ

ในบางประเทศ เช่น ฮองกง คณะกรรมการตรวจสอบปราบปรามคอร์รัปชันสงสัยว่าเจ้าหน้าที่รัฐคนใด มีทรัพย์สินและพฤติกรรมการบริโภคที่ร้ายผิดปกติ เจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้นต้องเป็นฝ่ายพิสูจน์ว่าได้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นด้วยวิธีการลงทุนที่สุจริตวิธีใด หากเขาพิสูจน์ไม่ได้ อาจถูกฟ้องยึดทรัพย์สินส่วนเกินและ/หรือถูกลงโทษได้

12) การใช้หลักให้ผู้เกี่ยวข้องงดเว้น (Recusal) การเข้าร่วมพิจารณา เพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน เช่นถ้าคณะกรรมการของหน่วยงานรัฐกำลังพิจารณาว่าจะจ้างบริษัทที่ปรึกษาเอกชนหรือให้บริษัทเอกชนเข้ามาประมูลรับงาน และมีกรรมการบางคนที่มีหรือเคยมีความสัมพันธ์กับบางบริษัท กรรมการผู้นั้นต้องงดเว้นไม่เข้าร่วมการพิจารณา เพื่อป้องกันการลำเอียงจากการหาผลประโยชน์ทับซ้อน รวมทั้งในการพิจารณาจ้างคน กรรมการที่มีญาติพี่น้องของตนลงรวมสมัครก็ต้องงดเว้น ไม่เข้าร่วมในคณะกรรมการการพิจารณาคัดเลือก

13) การให้บุคคลที่สามเป็นผู้ประเมิน (Third Party Evaluation) เพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน หากผู้มีอำนาจจะเป็นฝ่ายประเมินเสียเอง เช่นการที่หน่วยงานรัฐจะเวนคืนที่ดินจากราษฎรเพื่อสร้างเขื่อน หากหน่วยงานรัฐประเมินราคาเวนคืนเอง ก็อาจจะประเมินให้ต่ำเพื่อที่ตนเองจะได้จ่ายน้อย กรณีเช่นนี้ควรให้มีหน่วยงานที่มีอิสระและเป็นกลางเป็นผู้ประเมิน

14) การกำหนดหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม (Code of Ethics) หรือหลักเกณฑ์ทางการประพฤติ (Code of Conduct) สำหรับนักการเมือง ข้าราชการและอาชีพที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะเป็นแนวทางชี้แนะว่า บุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่ต้องดูแลผลประโยชน์สาธารณะควรจะทำอะไร หรือไม่ทำอะไร ที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อที่สาธารณชนจะได้ทราบและจับตามอง และบุคคลนั้นจะอ้างภายหลังว่าเขาไม่รู้ว่าเป็นเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเรื่องทุจริตไม่ได้ เช่น เจ้าหน้าที่รัฐไม่ควรรับของขวัญ ของกำนัลที่มีราคาจากบุคคลภายนอกที่มีโอกาสมีส่วนเกี่ยวข้องกับการได้ประโยชน์จากหน่วยงานรัฐ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- พิภพ ธงไชย. บทเรียนจากรัฐธรรมนูญใหม่และการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านคอร์รัปชัน. **การสัมมนาวิชาการประจำปี 2543 เรื่องสังคมโปร่งใสไร้ทุจริตแห่งชาติ** สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 18-19 พฤศจิกายน 2543
- ศ. นพ.ประเวศ วะสี. ระวังการปล้นชาติแบบใหม่. www.budpage.com/bao2.html
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **รายงานการสัมมนาเรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน.** 26 มิถุนายน 2547, www.peec.or.th
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. **คอร์รัปชันนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ,** สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2547.
- A Comparative Case Study of Corruption in South Korea, Relative to Taiwan and The Philippines. <http://ksghome.harvard.edu/youjong/ch%204%20>.
- ADB/OECD Anti-Corruption Initiative in Asia and The Pacific UN Convention Against Corruption 2003.
- Asian Development Bank, ANTI-Corruption Policies in Asia and the Pacific, 2004.
- Center for International Private Enterprise. “Combating Corruption: Private Sector Perspective and Solutions” Economics Reform Issue Paper, no 0409 September 22, 2004. www.wikipedia.org
- Jame P.Neelankavil. International Business Corruption Prescription a Frame Work of Causes, Effects, and Prescription Hofstra University, 2005.
- Johnnies Koskinew Ministry of Justice of Finland รายงานเสนอต่อที่ประชุมการต่อต้านการคอร์รัปชันของสหประชาชาติที่ประเทศเม็กซิโก 9-11 ธันวาคม 2003 www.un.org/webcast/merida-statements/finlo3129en.html
- Jon S.T.Quah “Best Practice for Curbing Corruption in Asia” ใน ADB The Governance in Brief issue 11-2004
- Jon S.T.Quan “Corruption in Asia With Special Reference to Singapore: Patterns and Consequences” A paper presented at the international political science association’ s research committee on political finance and political corruption conference at Managgio, Italy May 19-24, 1987.
- Ministry for foreign affairs of Finland Combating Corruption the Finish Experience <http://global.finland.f1>.

Muhammed Ali. “Eradicating Corruption – The Singapore Experience”, Seminar on international experiences on good governance and fighting corruption
17 Feb, 2003 Bangkok.

Quadir, Fahimul and Jayant Lete (EDS) Democracy and Civil Society in Asia:
v.2 Hamshire: Palgrave Macmillan